

Kolokwia.

Kolokwium nr 5 odbędzie się na ćwiczeniach w dniu 14.11.2006. Zakres materiału: zad. 1-136, 145-168.

Kolokwium nr 6 odbędzie się na ćwiczeniach w dniu 21.11.2006. Zakres materiału: zad. 1-200.

8. Kwantyfikatory.

Konwersatorium 7, 14.11.2006

W poniższych zadaniach x, y przebiegają liczby rzeczywiste, natomiast m, n przebiegają liczby naturalne (całkowite dodatnie).

W kolejnych siedmiu zadaniach każdemu warunkowi oznaczonemu literą przypisać równoważny warunek oznaczony cyfrą.

137. a) $x > 0 \Rightarrow -x > 0$ b) $x > 0 \Rightarrow |x| > 0$

c) $-x > 0 \Rightarrow x > 0$ d) $|x| > 0 \Rightarrow x > 0$

1) $x \geq 0$ 2) $x \leq 0$ 3) PRAWDA   4) FAŁSZ

138. a) $\forall_x (x > 0 \Rightarrow -x > 0)$ b) $\forall_x (x > 0 \Rightarrow |x| > 0)$

c) $\forall_x (-x > 0 \Rightarrow x > 0)$ d) $\forall_x (|x| > 0 \Rightarrow x > 0)$

1) $x \geq 0$ 2) $x \leq 0$ 3) PRAWDA   4) FAŁSZ

139. a) $\exists_x (x > 0 \Rightarrow -x > 0)$ b) $\exists_x (x > 0 \Rightarrow |x| > 0)$

c) $\exists_x (-x > 0 \Rightarrow x > 0)$ d) $\exists_x (|x| > 0 \Rightarrow x > 0)$

1) $x \geq 0$ 2) $x \leq 0$ 3) PRAWDA   4) FAŁSZ

140. a) $\forall_y x > y^2$ b) $\exists_y x > y^2$ c) $\forall_y x < y^2$ d) $\exists_y x < y^2$

1) $x < 0$ 2) $x > 0$ 3) PRAWDA   4) FAŁSZ

141. a) $\forall_y x = y$ b) $\exists_y x = y$ c) $\forall_y x \neq y$ d) $\exists_y x \neq y$

1) $x = 0$ 2) $x > 0$ 3) PRAWDA   4) FAŁSZ

142. a) $\forall_y x^2 = -y^2$ b) $\exists_y x^2 = -y^2$

c) $\forall_y x^2 \neq -y^2$ d) $\exists_y x^2 \neq -y^2$

1) $x = 0$ 2) $x \neq 0$ 3) PRAWDA   4) FAŁSZ

143. a) $\forall_y xy = y$ b) $\exists_y xy = y$ c) $\forall_y xy = x$ d) $\exists_y xy = x$
 1) $x = 0$ 2) $x = 1$ 3) PRAWDA   4) FAŁSZ

144. Ciąg (a_n) spełnia warunek

$$\forall_{n > 1000} |a_n - 100| < 10.$$

Czy stąd wynika, że

- a) ciąg (a_n) jest zbieżny,
 b) ciąg (a_n) jest rozbieżny,
 c) każdy wyraz ciągu (a_n) jest dodatni,
 d) ciąg (a_n) ma co najmniej jeden wyraz dodatni,
 e) od pewnego miejsca wszystkie wyrazy ciągu są dodatnie,
 f) $a_{666} < 77777777$,
 g) $a_{1111} > 88$,
 h) $\forall_{n > 1729} |a_n - 100| < 1$,
 i) $\forall_{n > 345} |a_n - 100| < 17$,
 j) $\forall_{n > 5555} |a_n - 99| < 13$,
 k) ciąg (a_n) jest ograniczony,
 l) $\exists_{n > 444} |a_n - 95| < 37$,
 m) $\exists_{n > 4444} |a_n - 80| < 37$,
 n) $\exists_{n < 444} |a_n - 95| < 37$,
 o) $\exists_{n < 4444} |a_n - 80| < 37$,
 p) $\forall_m \exists_{n > m} a_n > 0$,
 q) $\forall_{n > 1331} |a_n - 66| > 12$,
 r) $\forall_{m > 1234} \forall_{n > 5678} |a_n - a_m| < 7$,
 s) $\forall_{m > 1234} \forall_{n > 5678} |a_n - a_m| < 17$,
 t) $\forall_{m > 123} \forall_{n > 45678} |a_n - a_m| < 27$,
 u) $\forall_{m > 1234} \forall_{n > 5678} |a_n - a_m| < 37$,
 v) $\exists_{m < 123} \exists_{n < 456} |a_n - a_m| < 3$,
 w) $\forall_{m > 12345} \forall_{n > 67890} |a_n + a_m| < 210$,

- x) $\forall_{m>1296} \forall_{n>7776} |a_n + a_m| < 222$,
 y) $\forall_{m>1024} \forall_{n>8192} |a_n + a_m| > 128$,
 z) $\exists_n a_n < 92$,
 ż) $\exists_n a_n > 91$.

9. Ciągi.

Trochę teorii

DEFINICJA: Ciąg (a_n) jest zbieżny do granicy g wtedy i tylko wtedy, gdy

$$\forall_{\varepsilon>0} \exists N \forall_{n \geq N} |a_n - g| < \varepsilon .$$

Piszemy $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = g$.

Ciąg (a_n) jest **rozbieżny** do $+\infty$ wtedy i tylko wtedy, gdy

$$\forall M \exists N \forall_{n \geq N} a_n > M.$$

Piszemy $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = +\infty$.

Ciąg (a_n) jest **rozbieżny** do $-\infty$ wtedy i tylko wtedy, gdy

$$\forall M \exists N \forall_{n \geq N} a_n < M.$$

Piszemy $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = -\infty$.

TWIERDZENIA:

1. CIĄG ZBIEŻNY MA TYLKO JEDNĄ GRANICĘ.

2. GRANICA SUMY JEST SUMĄ GRANIC.

Dokładniej, jeśli ciągi (a_n) i (b_n) są zbieżne, to ciąg $(a_n + b_n)$ jest zbieżny i

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (a_n + b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n + \lim_{n \rightarrow \infty} b_n .$$

3. GRANICA RÓŻNICY JEST RÓŻNICĄ GRANIC.

Dokładniej, jeśli ciągi (a_n) i (b_n) są zbieżne, to ciąg $(a_n - b_n)$ jest zbieżny i

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (a_n - b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n - \lim_{n \rightarrow \infty} b_n .$$

4. GRANICA ILOCZYNU JEST ILOCZYNEM GRANIC.

Dokładniej, jeśli ciągi (a_n) i (b_n) są zbieżne, to ciąg $(a_n b_n)$ jest zbieżny i

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (a_n b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} b_n .$$

5. GRANICA ILORAZU JEST ILORAZEM GRANIC.

Dokładniej, jeśli ciągi (a_n) i (b_n) są zbieżne, przy czym $b_n \neq 0$ oraz $\lim_{n \rightarrow \infty} b_n \neq 0$, to ciąg $(\frac{a_n}{b_n})$ jest zbieżny i

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} = \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} a_n}{\lim_{n \rightarrow \infty} b_n} .$$

6. ZBIEŻNOŚĆ I GRANICA NIE ZALEŻĄ OD POMINIĘCIA LUB ZMIANY SKOŃCZENIE WIELU POCZĄTKOWYCH WYRAZÓW CIĄGU.

7. SŁABE NIERÓWNOŚCI ZACHOWUJĄ SIĘ PRZY PRZEJŚCIU DO GRANICY.

Dokładniej, jeśli ciągi (a_n) i (b_n) są zbieżne, przy czym $a_n \leq b_n$ (odpowiednio $a_n \geq b_n$), to $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n \leq \lim_{n \rightarrow \infty} b_n$ (odpowiednio $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n \geq \lim_{n \rightarrow \infty} b_n$).

8. KILKA PODSTAWOWYCH GRANIC.

$$\lim_{n \rightarrow \infty} n = +\infty$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} = 0$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} a = a$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} a^n = +\infty \text{ dla } a > 1$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} a^n = 0 \text{ dla } |a| < 1$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (-1)^n \text{ nie istnieje nawet w sensie granicy niewłaściwej}$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{a} = 1 \text{ dla } a > 0$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{n} = 1$$

9. Z GRANICĄ MOŻNA WCHODZIĆ POD PIERWIĄSTEK.

Dokładniej, jeśli ciąg (a_n) jest zbieżny, przy czym $a_n \geq 0$, to dla $k \in \mathbb{N}$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[k]{a_n} = \sqrt[k]{\lim_{n \rightarrow \infty} a_n} .$$

10. TWIERDZENIE O TRZECH CIĄGACH.

Jeżeli ciągi (a_n) , (b_n) , (c_n) spełniają warunek

$$a_n \leq b_n \leq c_n$$

oraz ciągi (a_n) i (c_n) są zbieżne do tej samej granicy g , to ciąg (b_n) też jest zbieżny i jego granicą jest g .

11. KRYTERIUM D'ALEMBERTA.

Jeżeli (a_n) jest ciągiem o wyrazach niezerowych oraz istnieje granica

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{a_{n+1}}{a_n} \right| = g < 1 ,$$

to ciąg (a_n) jest zbieżny do zera.

Jeżeli istnieje granica

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{a_{n+1}}{a_n} \right| = g > 1 ,$$

to ciąg (a_n) jest rozbieżny, a ciąg $(|a_n|)$ jest rozbieżny do $+\infty$.

Uwaga: Podstawowym zastosowaniem kryterium d'Alemberta jest badanie zbieżności szeregów, ale podana wyżej wersja stosuje się do badania zbieżności ciągów. O szeregach będzie mowa za kilka tygodni.

Powyższe własności zachowują się w przypadku ciągów mających granice niewłaściwe (tzn. rozbieżnych do $\pm\infty$), o ile nie prowadzi to do wyrażeń nieoznaczonych.

12. SZTUCZKI.

$$\sqrt{x} - \sqrt{y} = \frac{x - y}{\sqrt{x} + \sqrt{y}}$$

$$\sqrt[3]{x} - \sqrt[3]{y} = \frac{x - y}{\sqrt[3]{x^2} + \sqrt[3]{xy} + \sqrt[3]{y^2}}$$

Zadania

Ćwiczenia: 8,15.11.2006 (dzień rektorski został przeniesiony na 22.11.2006)

145. Dany jest taki ciąg (a_n) , że

$$\forall_{\varepsilon > 0} \quad \forall_{n \geq 5/\varepsilon} |a_n - 7| < \varepsilon .$$

Podać granicę ciągu (a_n) .

Wskazać taką liczbę M , że $\forall_n |a_n| < M$.

Wskazać taką liczbę N , że $\forall_{n \geq N} a_n > 6$.

Wskazać taką liczbę N , że $\forall_{n \geq N} a_n < 7,01$.

Wskazać taką liczbę N , że $\forall_{n \geq N} |a_n - 8| > 1/3$.

146. Dany jest taki ciąg (b_n) , że

$$\forall_{\varepsilon > 0} \quad \forall_{n \geq 10/\varepsilon} |b_n + 2| < \varepsilon .$$

Podać granicę ciągu (b_n) .

Wskazać taką liczbę M , że $\forall_n |b_n| < M$.

Wskazać taką liczbę N , że $\forall_{n \geq N} b_n < 0$.

Wskazać taką liczbę N , że $\forall_{n \geq N} b_n > -3$.

Wskazać taką liczbę N , że $\forall_{n \geq N} |b_n - 2| > 1/10$.

147. Niech $c_n = a_n + b_n$, gdzie (a_n) i (b_n) są ciągami z poprzednich dwóch zadań. Dowieść, że wówczas ciąg (c_n) jest zbieżny, gdyż

$$\forall_{\varepsilon > 0} \quad \forall_{n \geq \dots\dots\dots/\varepsilon} |c_n - 5| < \varepsilon .$$

W miejscu kropek powinna się znaleźć odpowiednio dobrana liczba.

148. Niech $d_n = a_n \cdot b_n$, gdzie (a_n) i (b_n) są jak poprzednio. Dowieść, że wówczas ciąg (d_n) jest zbieżny, gdyż

$$\forall_{\varepsilon > 0} \quad \forall_{n \geq \dots\dots\dots} |d_n + 14| < \varepsilon .$$

W miejscu kropek powinno się znaleźć odpowiednio dobrane wyrażenie zależne od ε .

149. Niech $e_n = 2a_n + 3b_n$. Dowieść, że wówczas ciąg (e_n) jest zbieżny, gdyż

$$\forall_{\varepsilon > 0} \quad \forall_{n \geq \dots / \varepsilon} \quad |e_n - \dots| < \varepsilon.$$

W miejscu kropek powinny się znaleźć odpowiednio dobrane liczby.

Wyjaśnić, dlaczego poniżej są same **BZDURY**:

150. $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{\sqrt{n}} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{n} = 0 \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{n} = 0$

151. $\lim_{n \rightarrow \infty} (\sqrt{n+1} - \sqrt{n}) = \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{n+1} - \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{n} = \infty - \infty = 0$

152. $\lim_{n \rightarrow \infty} (-1)^n = \begin{cases} -1 & \text{dla } n \text{ nieparzystych} \\ 1 & \text{dla } n \text{ parzystych} \end{cases}$

153. $\lim_{k \rightarrow \infty} \frac{k}{n} = k \cdot \lim_{k \rightarrow \infty} \frac{1}{n} = k \cdot 0 = 0$

Zbadać zbieżność ciągu (a_n) określonego podanym wzorem; obliczyć granice ciągów zbieżnych, rozstrzygnąć czy ciągi rozbieżne mają granicę niewłaściwą

154. $\frac{n}{n+7}$ 155. $2^n - \frac{1}{n}$ 156. $\frac{4n^2+3n}{n+1}$ 157. $\frac{\sqrt[3]{n^2+n}}{n+2}$

158. $\frac{5n^3+n^2-6}{3n^4+7}$ 159. $\frac{5n^4+n^2-6}{3n^4+7}$ 160. $\frac{5n^5+n^2-6}{3n^4+7}$

161. $\frac{1-2+3-4+5-6+\dots-2n}{\sqrt{n^2+2}}$ 162. $\frac{1+2+4+\dots+2^n}{1+3+9+\dots+3^n}$ 163. $\frac{n}{1+\sqrt{n}}$

164. $n \cdot (-1)^n$ 165. $\frac{(\sqrt{n+1}+\sqrt{n})^7}{n^3(1+7\sqrt{n+2})}$ 166. $\frac{1+2+3+\dots+n}{n^2}$

167. $\frac{3^0+3^1+3^2+3^3+\dots+3^n}{3^n}$ 168. $\frac{\sqrt{3^n+2^n}}{\sqrt{3^n+1}}$ 169. $n^2\sqrt{n}$

170. $\sqrt[n]{n^2}$ 171. $\sqrt[n]{n+17}$ 172. $\sqrt{n^2+3n} - n$ 173. $n(\sqrt{n^2+7} - n)$

174. $\frac{7n+(\sqrt[3]{n}\sqrt[6]{n})^5\sqrt{9n+1}}{11n^3+7n+3}$ 175. $\frac{n^2+n+1}{(n+\sin n)^2}$ 176. $\frac{(-1)^n}{n}$ 177. $\frac{1}{(2+(-1)^n)^n}$

178. $a_n = \begin{cases} (-1)^n \cdot n! & \text{dla } n \leq 100 \\ \frac{2^n}{2^n+n} & \text{dla } n > 100 \end{cases}$ 179. $\frac{n^2+1}{n^3+1} + \frac{n^2+2}{n^3+2} + \frac{n^2+3}{n^3+3} + \dots + \frac{n^2+n}{n^3+n}$

180. $\frac{1}{n^2} + \frac{1}{n^2+1} + \frac{1}{n^2+2} + \dots + \frac{1}{(n+1)^2}$ 181. $\log_2 n$ 182. $\frac{\log_2(2n)}{\log_2 n}$ ($n > 1$)

183. $\frac{\log_2(n+1)}{\log_2 n}$ ($n > 1$)   184. $\frac{n^7}{7^n}$ 185. $\frac{10^n}{n!}$ 186. $\frac{n!}{n^{22}}$

187. $\frac{\sqrt{3^n+n^2}}{\sqrt{3^n+2^n+1}}$ 188. $\frac{\sqrt{n+1}-\sqrt{n}}{\sqrt{n+7}-\sqrt{n}}$ 189. $\frac{\sqrt{n^2+1}-n}{(\sqrt{n^2+n+1}-n)^2}$

190. Dla których liczb rzeczywistych a istnieje granica $\lim_{n \rightarrow \infty} (\sqrt[3]{n+n^a} - \sqrt[3]{n})$ i ile jest równa?

PRAWDA CZY FAŁSZ?

191. Jeżeli ciągi (a_n) i (b_n) są rozbieżne, to ciąg $(a_n + b_n)$ jest rozbieżny.

192. Jeżeli ciąg (a_n) jest zbieżny, a ciąg (b_n) rozbieżny, to ciąg $(a_n + b_n)$ jest rozbieżny.

193. Jeżeli ciąg (a_n) jest zbieżny, a ciąg (b_n) rozbieżny, to ciąg $(a_n b_n)$ jest rozbieżny.

194. Jeżeli ciąg (a_n) jest zbieżny, ciąg (b_n) rozbieżny, a ponadto obydwa ciągi mają tylko wyrazy dodatnie, to ciąg $(a_n b_n)$ jest rozbieżny.

195. Jeżeli (a_n) jest ciągiem zbieżnym o wyrazach dodatnich, to jego granica jest liczbą dodatnią.

196. Jeżeli $\frac{a_{n+1}}{a_n} \rightarrow \frac{1}{2}$, to $a_n \rightarrow \frac{1}{2}$.

197. Jeżeli ciąg $(\frac{a_{n+1}}{a_n})$ jest zbieżny, to ciąg (a_n) jest zbieżny.

198. Jeżeli ciąg (a_n^2) jest zbieżny, to ciąg (a_n) jest zbieżny.

199. Jeżeli wśród wyrazów ciągu (a_n) występują zarówno wyrazy dodatnie jak i ujemne, to ciąg (a_n) jest rozbieżny.

200. Jeżeli wśród wyrazów ciągu (a_n) występują zarówno wyrazy mniejsze od 1 jak i większe od 3, to ciąg (a_n) jest rozbieżny.